

„Danost“ a dávání (se)

O „skutečnostech“, event. o „realitách“ někdy říkáme, že nám jsou „dány“, že to jsou tedy „danosti“. Jen z neznalosti či nedovzdělanosti užijí někteří také termínu „fakta“, ale zřetelně neprávem, neboť factum je odvozeno od facere a je to proto něco „udělaného“, tedy pravý opak toho, o čem mluvíme jako o „danosti“. Ale musíme se tázat, jakým způsobem jsou nám vlastně ony „skutečnosti“, jež považujeme za „dané“, opravdu „dány“. Pokud vezmeme sloveso „dávati“ vážně, tedy jde o něčí aktivitu, totiž aktivitu dávání. Musíme se proto tázat po subjektu tohoto „dávání“. Tím ovšem může být druhý člověk, v prvních letech zejména rodiče a sourozenci, pak učitelé, ale i spolužáci, a tak to jde dál. Všude tam, kde jde o převzetí nějakých poznatků, které se už staly součástí poznání „dané“ doby, jsme tím či oním způsobem vskutku odkázáni na druhé lidi. Ale už v případě zmíněné „doby“, do které jsme se narodili a v níž žijeme, nemůžeme její „danost“ chápat jako předpoklad jejího „převzetí“ z naší strany. Doba tu je a my jsme v ní, aniž bychom z ní mohli utéci; jsme „dětmi“ této doby, i když o tom nevíme. A i když nás o tom někdo znalejší a zkušenější (nebo naše vlastní zkušenosti) může (mohou) poučit, není nám tato doba „dána“ teprve tímto poučením, ať už ze strany někoho jiného, nebo na základě vlastních zkušeností. Je však „doba“ něco, co se nám samo může aktivně dávat? Husserl doporučuje ve své fenomenologii, abychom brali věci tak, jak se nám dávají. Ale mohou se nám věci dávat? A mohou se nám dávat všechny věci? Pak by to znamenalo, že jsou aktivní, že jsou schopny aktivního přístupu k nám, jímž se nám právě samy dávají. To však jistě nemůže platit o všech věcech, nýbrž jen o těch, které můžeme považovat za „subjekty“ onoho „dávání“ resp. „sebe-dávání“.

(Písek, 030628-1.)